

Ismét történt gyilkosság, ezúttal Isztambulban. És fog történni megint és megint és újra... Nekünk pedig folyamatosan ugyanarról kell elgondolkodnunk. Hiszen tudhatjuk, hogy ha egy örménytörök újságíró, aki 1915-öt emlegeti, meggyilkolnak, az a legkevésbé sem úgynevezett rendőrségi rovatba való hír: lőtt, Y meghalt.

Persze, hogy nem!

A híradásokból az átlagos magyar annyiról értesül - ha egyáltalán odafigyel hogy Hram Dink foglalkozott az 1915-ös örmény-mészárlással és genocídiumnak „merészelt” azt nevezni, De hiszen... a magyarországi közvélemény abban sem igazán tájékozódik, hogy egyáltalán történt-e valami Törökországban 1915-ben az örményekkel? Hiszen mi magunk évek óta csak azzal foglalkozunk, hogy örmény-e, aki örmény származású, de nem tudja a nyelvet (hivatkozom a Füzetek 2006. decemberi számában *Kali Kinga* okos, lelkiismeretes írására ezzel kapcsolatban), meg azzal, hogy a magyarörmények között nem honos fejfedőket hordunk! Ennyi?

Persze, hogy nem!

Nekünk, erdélyi származású magyarörményeknek, akiknek ősei sok rémület után jutottak erdélyi hazához, meglehetősen közünk van ehhez a hírhez, az általunk eddig ismeretlen Hram Dink meggyilkolásához.

Nekünk, erdélyi származású magyarörményeknek hasonlóképpen van közünk ahhoz is, hogy nemrég - az amúgy irodalmi Nobel-díjas - török *Orhan Pamuk* is bíróság elé került az örmény genocídium emlegetése miatt, "törökellenesség" vádjával. Vagyis nemzetellenes volt. Valljuk be: ezzel sem túlságosan foglalkoztunk. (Persze, nem a „napi hírek” kategóriájában értem.)

Tegyük fel végre a kérdést önmagunknak másként, mégha furcsa is: talán ideje észrevennünk, hogy nem a rossz hír hozóját kell megölni, hanem a tényeket tudomásul venni.

„Tudomásul venni” - ennek alapfeltétele, hogy tájékozódunk. És tájékoztatunk! Erre a kötelességre Hram Dink meggyilkolása is figyelmeztet, ahogy nemrég Orhan Pamuk meghurcolása is figyelmeztetett. Vajon miért tud a világ - magyarországi világunk is - a II. Világháború holokausztjáról? Azért, mert írnak róla, mert könyvek, dokumentumok és tényszerű, történelmi feldolgozások készültek róla.

A származására és múltjára méltán büszke, immár magyar anyanyelvű magyarörménység, valamint a néhány évtizede itt élő - esetleg a Magyar Köztársaság hivatalos nyelvét még talán törve beszélő - örmények közös érdeke ebben az új eseményben, a nemrég esett gyilkosság tényében tragikusan megérthető. (Vagy megérthető lenne.) Hangsúlyozom: közös érdeke... Nem elgondolkodtató-e, hogy az egész Európai Unióban egyedül - az amúgy sokszor kétségesen reagáló - Francia Köztársaság nevezi törvényben népirtásnak az 1915-ös örménygyilkolást?

Mi magunk mit teszünk azért, hogy a világ, a mi, magyar világunk értesüljön az 1915-ös dolgokról? Elolvassuk Franz Werfeltől a Musza Dagh negyven napját. Elég ez?

A BÖKÖ által tervezett emléktábla még mindig nem létezik, ám Atatürk sétány igen. Maradjon is az a sétány neve. De magyar anyanyelvű, örmény és erdélyi származású magyarként boldogan látnék egy magyar nyelvű könyvet 1915- ről. Pontos adatokkal, átlagember - s nem csak történészek - által is érthető leírással, dokumentumokkal, esetleg képekkel, amely kiadványra a könyvesboltokban rácsapnának az emberek, a nem örmény származásúak: „nahát, ezt megveszem!” És miután elolvassák, megdöbbennek, mondván: „húha, ezt nem is tudtam!”

Nálunk legalább nem szokás megölni a rossz hír hozóját, legfeljebb nem tudni a rossz hírről. Ezért örvendetes, hogy végre szóba került efféle kiadvány létrehozása. Csak vegyük komolyan, és a KÖNYV ne csupán a magunk köreihez jusson el. Mindezt a törökség ellen? Nem! Az örménységért. A legyilkolt és a meghurcolt emberek emlékéért. S a magunk lelkiismeretéért.

Biztosítási kártérítés százéves késéssel (Örmény népirtás)

A *New York Life* amerikai biztosítótársaság 92 éves késéssel megkezdte azoknak az életbiztosítási kártérítési összegeknek a folyósítását, amelyek az első világháborús örmény népirtás során megölt

biztosítottak örököseit illetik meg - jelentette be tegnap a londoni székhelyű HSBC bankcsoport, amely megbízást kapott a biztosítótársaságtól az összegek átutalására.

A New York Life azért kénytelen fizetni most, 92 évvel az örmény népirtás után az áldozatok örököseinek, mert különféle örmény szervezetek pert indítottak és nyertek ellene az Egyesült Államokban azokkal az életbiztosítási kötvényekkel kapcsolatban, amelyeket a társaság a XX. század elején adott el Törökországban. Az amerikai bíróság úgy döntött július 30-án, hogy a biztosítótársaság köteles kifizetni a kártérítést mindazoknak, akik bizonyítani tudják rokoni kapcsolataikat azokkal a népirtás során megölt örményekkel, akiknek a neve szerepel a társaság biztosított listáin.

A biztosítótársaság több mint 6500 kárigény-bejelentést kapott örményektől a világ minden tájáról, de a cég csak 2500-at ismert el jogosnak - közölte *Davit Hartutjunján* örmény igazságügy-miniszter az örmény televízióban. Hozzátette, hogy 26 országban kapnak biztosítási kártérítést örmény származású emberek. Örményországban 1353 embernek fizet kártérítést az amerikai biztosító ebben az ügyben, összesen 3,6 millió dollár értékben. A teljes összeg, amelyet az amerikai biztosító világszerte köteles kifizetni, 20 millió dollár. Ebből a népirtás áldozatainak rokonai 11,9 milliót kapnak meg, hárommillió örmény jótékonyági szervezeteknek jut, a többi mintegy ötmilliót pedig részint az örmény egyház kapja, részint annak az alapnak a költségeire fordítják, amelyet azért hoztak létre, hogy szervezze meg a kártérítési összegek szétosztását a kedvezményezettek között. 2005 októberében a francia Axa biztosító egy lényegében azonos ügyben megegyezett a felperesekkel, hogy 17 millió eurós kárpótlást utal át a nála életbiztosítással rendelkező örmény áldozatok leszármazottai számára.

Ankara nem ismeri el, hogy az Oszmán Birodalom népirtást hajtott volna végre az örmények ellen az első világháborúban, 1915 és 1917 között. A hivatalos ankarai verzió szerint mintegy 300 000 örmény és ugyanennyi török vesztette életét a török állam ellen fellázadt, orosz fegyverekkel harcoló örmény felkelők és a török hadsereg összecsapásaiban. Az örmények és számos más nemzetiségű történész szerint több mint másfél millió örmény esett halálos áldozatául az akkori török hatóságok vérengzéseinek.

(*Világfigyelő 2007-01-17*)

Fiatal művészek játszottak Mozartot

Tehetséges fiatal előadók tolmácsolásában hallhattuk az örökifjú Amadeus zenéjét a filharmónia idei utolsó Mozart-hangversenyén, múlt csütörtökön. (Szerk. megj. Nagyváradon.) A szerző születése óta 250 esztendő telt el, de zenéje változatlanul friss, szellemes és magával ragadó, emberek sokaságát csalogatva világszerte a koncerttermekbe. A csütörtöki hangversenyen a 31., D-dúr „Párizsi” szimfóniát (K.297), a 21., C-dúr zongoraversenyt (K.467) hallhattuk, valamint elhangzott az Esz-dúr szinfonia concertante hegedűre, brácsára és zenekarra (K. 364).

A zenekart *Flórián Gergely* vezényelte, aki a filharmóniának néhány évad óta gyakori meghívott karmestere. Láthattuk-hallhattuk már őt Wagner-, Rahmanyinov-, Mendelssohn-, Schumann műveket is vezényelni. A fiatal dirigens most arra ügyelt gondosan, hogy a Mozart-művek apró részleteit adja át hatékonyan a zenekarnak.

Nyitány gyanánt az úgynevezett „Párizsi szimfóniát” hallhattuk. A háromtételes mű, mint neve is mutatja, a francia fővároshoz kötődik, mégpedig oly módon, hogy a 22 esztendő Mozart határozott lendülettel próbálta az 1770-es évek végének francia közönségét is meghódítani. Bár a szimfóniának sikere volt a párizsi bemutatón, az eredeti lassú tételt Mozartnak rövidebbre kellett cserélnie, hogy ne untassa hosszas modulációival az „érzékeny” publikumot. Sajnos a fifikás harmadik tétel hangsúlytalan ütemrészben kezdődő szinkópált főtémája három alkalomból legalább kettőn kifogott a hegedűkön, de összességében lendületesre sikerült ez a nyitódarab, amit a közönség érthetetlenül megint csak langyos érdeklődéssel fogadott.

A következőkben egy fiatal váradi zongorista, *Munkácsi Dóra* lépett színpadra a népszerű 21., C-dúr zongoraversennyel. *Fekete Erzsébet* tanítványaként végzett a Művészeti Líceumban, jelenleg másodéves a Kolozsvári Zeneakadémia zongora főszakán *Adriana Bera* osztályában. Pergően, tisztán ragadta meg a két szélső tételt, az utolsót pedig egészen sebes lendülettel. Határozottan kevés pedálmunkája Mozart